

EOD – DIGITALIZACE NA OBJEDNÁVKU PO TŘECH LETECH

ROSTISLAV KRUŠINSKÝ

Abstrakt: V roce 2009 se Vědecká knihovna zapojila do mezinárodního projektu *EOD – eBooks on Demand*, tedy elektronické knihy na objednávku. V rámci projektu vznikla stejnojmenná služba, díky které je možné si v zapojených institucích objednat digitalizaci konkrétní knihy, u které to není v rozporu s autorským právem. V současnosti je možno vybrat si z více než 3 milionů knih, do projektu je zapojeno přes 30 institucí z celé Evropy.

Klíčová slova: EOD, e-knihy, digitalizace, elektronické knihy, digitalizace na objednávku.

V roce 2009 jsem krátce na tomto plénu představil službu *EOD – eBooks on Demand*.¹ Uplynuly tři roky a tehdy de facto začínající služba se rozšířila a potvrdila, že nejde o samoúčelný projekt, ale službu, která našla „mezeru na trhu“. To dokazuje neustále se rozšiřující síť zapojených institucí a také rostoucí počet zakázek.

Pro ty, kdo nevědí, o jakou službu se jedná – EOD je zkratka názvu eBooks on Demand, tedy elektronické knihy na objednávku. Prostřednictvím EOD je možné si objednat digitalizaci knih do formátu PDF. To je v současnosti běžně rozšířený formát, s nímž lze pracovat prakticky na každém počítači. U mladších knih je možné zakázku zpracovat s použitím technologie Optical Character Recognition (OCR), tedy optickým rozpoznáváním znaků, umožňující fulltextové vyhledávání a kopírování zdigitalizovaného textu. Služba EOD je orientována na tzv. volná díla, tedy konkrétně na knihy nechráněné autorským zákonem. Majetková autorská práva mají ve většině evropských států platnost po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Z toho plyne, že prostřednictvím služby EOD mohou být zpracovány veškeré staré tisky 16.–18. století, velká část tisků 19. století a také některá díla počátku 20. století. Zpracování v rámci EOD znamená digitalizaci kompletní knihy, včetně vazby, přideštití a také všech nepotíštěných stran. Výsledný produkt tedy zachycuje veškeré podrobnosti, včetně případných exlibris, rukopisných přípisů apod.

V letech 2006–2008 probíhal pilotní projekt, kterého se zúčastnilo 13 knihoven z 8 evropských zemí. Na jeho základě byla vytvořena síť institucí poskytujících službu EOD. Na podzim r. 2009, kdy jsem o EOD hovořil na tomto místě, bylo zapojeno 20 knihoven z 10 evropských zemí. Aktuálně je to 30 institucí z 12 zemí napříč celou Evropou – Portugalsko, Francie, Německo, Rakousko, Slovinsko, Švédsko, Estonsko, Slovensko, Švýcarsko, Dánsko, Maďarsko a Česká republika. Nejde jen o síť knihoven, zapojen je např. také archiv v St. Pölten.

Přes poměrně velké úsilí rozšířit informace o službě EOD je v této oblasti stále dost práce. V souladu s aktuálními moderními přístupy má služba své stránky na sociální síti Facebook² a od října 2012 můžou zájemci sledovat EOD i na sociální síti Twitter –

¹ KRUŠINSKÝ, R. EOD – starý tisk jako elektronická kniha na objednávku. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů 2009*. Olomouc: Vědecká knihovna v Olomouci, 2010, s. 119–128. ISBN 978-80-7053-285-0. Dostupné z: <http://www.vkol.cz/data/soubory/import/konf18/p11-Kru%C5%A1insk%C3%BD-2009.pdf>.

² eBooks on Demand (EOD) – CZ. Facebook [online]. [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/cz.eod>.

a zde je také možné sledovat všechny knihy digitalizované v rámci Evropské knihovní sítě na jednom místě.³ V souvislosti s technologiemi charakteristickými pro Web 2.0 je potřeba také zmínit otevřenou encyklopedii Wikipedie, ve které jsou doplňovány odkazy na digitalizované knihy příslušných autorů, případně zakládány nové články týkající se autorů či jejich knih právě digitalizovaných.

The screenshot shows the EOD search interface. At the top, there is a search bar with the text 'eod search' and a search button. To the right, there are options for 'All Fields', 'Find', and 'Advanced'. Below the search bar, there is a navigation menu with 'Home' and 'Search:'. The main content area displays search results for the query '3177092'. The results are sorted by 'Relevance' and show a list of books and musical scores. Each result includes the title, author, publication year, and a small book icon. On the right side, there is a 'Narrow Search' section with a list of institutions and their respective library IDs.

Showing 1 - 20 of 3177092 for search: "", query time: 0.04s	Sort: Relevance	Narrow Search
Einleitung in das katholische Kirchenrecht by Eybel, Joseph Valentin Published 1781 Book	Add to Favorites	Institution Bavarian State Library (1231676) Saxon State and University Library (362715) University Library of Greifswald (332591) Moravian Library in Brno (154488) Vienna University Library (139252) Academic health library (Pans) (125015) National Library of Estonia (115946) Research Library Olomouc (114373) National and University Library, Slovenia (112857) Universitätsbibliothek der Humboldt-Universität zu Berlin (110928) The Swiss National Library (95860) University of Tartu Library (73501) University and Regional Library of Tyrol (68697) Library service of the University of Strasbourg (40738) National Technical Library (23626) Umeå University Library (20286) Library of the Academy of Sciences of the Czech Republic (20120)
Disputatio Inauguralis De Retorsione Iuris by Stryk, Samuel Published 1704 Book	Add to Favorites	
Genuina totius Iurisprudentiae Sacrae Principia : Nova, Concinna, Facillique Methodo Pertractata ... by Curait, Robert Published 1781 Book	Add to Favorites	
Genuina totius Iurisprudentiae Sacrae Principia : Nova, Concinna, Facillique Methodo Pertractata ... by Curait, Robert Published 1781 Book	Add to Favorites	
Disputationem Iuridicam De Filia Nobili Renunciante by Stryk, Samuel Published 1704 Book	Add to Favorites	
Dissertationes Iuridicae by Stryk, Samuel Published 1704 Book	Add to Favorites	
Puritaneer Marsch aus der Oper: Die Puritaner by Bellini, Vincenzo Published 1835 Musical Score	Add to Favorites	
Die Pflicht by Smiles, Samuel Published 1882 Book	Add to Favorites	
Dissertatio Iuridica De Salvo Jure Principis	Add to Favorites	

Obrázek č. 1: EOD vyhledávač.

V roce 2011 byl spuštěn vyhledávač knih nabízených k digitalizaci prostřednictvím EOD. V současnosti lze jeho prostřednictvím vybírat z přibližně 3 miliónů děl. Vyhledávač je zpřístupněn spozici na stránkách EOD a je momentálně k dispozici v 8 jazykových mutacích včetně češtiny.⁴ Vyhledávač je také částečně propojen s již zmiňovanou Wikipedií, zobrazuje medailony některých autorů na Wikipedii publikovaných. Z obrázku [1] lze vyčíst, že největší podíl v síti EOD má Bavorská státní knihovna s více než milionem knih, ze kterých je možno objednávat. Další instituce mají zpravidla o řád nižší nabídku. Mezi ostatními knihovnami se neztrácejí ani čeští zástupci nabízející přes 150 000 (Moravská zemská knihovna), případně 114 000 (Vědecká knihovna v Olomouci) položek. Brzká budoucnost ukáže, co s velikostí nabídky učiní nově přistoupivší Švédská národní knihovna, Česká národní knihovna a další instituce, jejichž zapojení do sítě je v jednaní.

³ EOD Network (EOD_eBooks) na Twitteru [online]. [cit. 2012-10-2]. Dostupné z: https://twitter.com/EOD_eBooks.

⁴ Books2ebooks [online]. [cit. 2012-8-22]. Dostupné z: <http://books2ebooks.eu/cs>.

Johann Wolfgang von Goethe

Johann Wolfgang von Goethe (, 28 August 1749 – 22 March 1832) was a German writer, artist, and politician. His body of work includes epic and lyric poetry written in a variety of metres and styles; prose and verse dramas; memoirs; an autobiography; literary and aesthetic criticism; treatises on botany, anatomy, and colour; and four novels. In addition, numerous literary and scientific fragments, and over 10,000 letters written by him are extant, as are nearly 3,000 drawings.

A literary celebrity by the age of 25, Goethe was ennobled by the Duke of Saxe-Weimar, Carl August in 1782 after first taking up residence there in November of 1775 following the success of his first novel, "The Sorrows of Young Werther". He was an early participant in the "Sturm und Drang" literary movement, named for a play by his childhood friend Friedrich Maximilian Klüger. During his first ten years in Weimar, Goethe served as a member of the Duke's privy council, sat on the war and highway commissions, oversaw the reopening of silver mines in the planning of Weimar's botanical park and the rebuilding of its Ducal Palace, which in 1998 were together designated a UNESCO World Heritage Site.

After returning from a tour of Italy in 1788, Goethe...

Provided by Wikipedia

Showing 1 - 20 of 3759 for search: **Johann Wolfgang von Goethe**, query time: 0.04s

Sort: Relevance

Scherz, List und Rache : ein Singspiel by Goethe, Johann Wolfgang von Published 1800 Book	Add to Favorites
Lila by Goethe, Johann Wolfgang von Published 1816 Book	Add to Favorites
Die Fischerinn : ein Singspiel auf dem natürlichen Schauplatze zu Tiefurth an der Ilm vorgestellt by Goethe, Johann Wolfgang von Published 1800 Book	Add to Favorites

Related Subjects

- saksa
- Zweil
- Singstimme, Klavier
- segakoorid
- kirjanikud
- baltsaksa
- Illustration
- eesti
- Gemischter Chor (4stg) (a cappella)
- filosoofid
- Bergbau
- Brief
- Klavier (4hdg)
- Männerchor (4stg) (a cappella)
- Regest
- Singstimme (4), Gemischter Chor, Klavier
- italia
- prantsuse
- rootsi
- teadlased
- Autobiographie
- Eins
- Gemischter Chor (4stg), Klavier
- Klavier
- Singstimme (4), Gemischter Chor, Orchester
- Singstimme (8), Gemischter Chor (2), Kinderchor, Klavier
- Singstimme (hoch), Klavier
- kirjavahetus
- läti
- literatúra nemecká

Obrázek č. 2: EOD vyhledávač – ukázka propojení s Wikipedií.

Centrální digitální knihovna EOD prozatím chybí, e-knihy je možné získat v jednotlivých knihovnách. Z toho také vyplývá roztržičnost způsobů prezentace, což bohužel není úplně uživatelsky komfortní. Možnosti „mateřské“ Innsbrucké instituce využívá také Bibliothèque interuniversitaire de Santé, digitalizované knihy může čtenář najít v úložišti EOD.⁵ Moravská zemská knihovna kupříkladu používá systém Kramerius.⁶ Možnosti EOD vyhledávače lze využít při hledání knih digitalizovaných v Národní technické knihovně.⁷ Vědecká knihovna v Olomouci prezentuje výsledky služby pomocí jednoduchých statických html stránek, kde je nemožnost vyhledávání poněkud vyvážena komfortem prohlížení pomocí software Flipping Book.⁸

A co se dá vlastně získat? Doposud bylo prostřednictvím služby EOD digitalizováno 6 600 děl. Krátká statistika za rok 2011 říká, že bylo digitalizováno 1 827 svazků. Ty si objednalo 1 133 zákazníků ze 42 zemí celého světa. Zájem o knihy je ale větší, zakázky zůstávají často nerealizovány kvůli ceně či jiné překážce na straně objednavatele. Jen v roce 2011 projevilo o EOD zájem celkem 1 995 zákazníků z 52 zemí, požadavků bylo celkem 4 148. Ne vždy také může být kniha digitalizována, důvody bývají různé. Obvyklým případem je, že se při zpracování zakázky zjistí, že má kniha příliš tuhou vazbu na to, aby mohla být bez poškození otevřena a skener nasnímal celé strany.

5 EOD Digital Library [online]. [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://diglib.books2ebooks.eu>.

6 Kramerius 4 [online]. [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://kramerius.mzk.cz/eod>.

7 [http://search.books2ebooks.eu/Search/Results?lookfor=&type=AllFields&filter\[\]=institution%3A%22ntk%22&filter\[\]=format%3A%22eBook%22&view=list](http://search.books2ebooks.eu/Search/Results?lookfor=&type=AllFields&filter[]=institution%3A%22ntk%22&filter[]=format%3A%22eBook%22&view=list).

8 VKOL – Digitální knihovna dokumentů digitalizovaných na objednávku: EOD - eBooks on Demand. [online]. [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://eod.vkol.cz/>.

VKOL - Digitální knihovna dokumentů digitalizovaných na objednávku (EOD)
Vědecké knihovny v Olomouci

Volatý přístup k digitalizovanému obsahu 290 dokumentů z fondu Vědecké knihovny v Olomouci. Digitalizované dokumenty pochází z časového rozmezí 16. až 19. století. 23/08/2012

<http://eod.vkol.cz/>

Problém digitálních dokumentů je zprostředkováno softwarem [Flipping Book](#).

Seznam všech digitalizovaných dokumentů:

- v krašovině katalogu
- v abecedním seznamu podle formátu

1-50 51-100 101-150 151-200 201-250 251-290

Signatura	Název	Vydáno	Obrázky	Wiki
4.522	Es ist ein Christlicher ordnung gemacht worden, und bestetiget von dem allerhochseligsten König Ludwig zu Bayern und Bohem, und von dem starcken Land der gemayn, von wegen etlicher articulen der Christlichen glaubens, wie das register außweist, ist anfangen am Freytag vor unser Frauen Liechtmeil) -- [detail]	[S.l. : s.n.], 1524		
5.265	De Magia Veterum Summum Sapientiae Studium -- Arbatel [detail]	Basilee : [s.n., 1575]		
8.802	Versuch eines Leitfadens bei Verhandlung einer Konkurrenz in den k. k. böhmisch-österreichischen Erblanden / -- Von Johann Ignaz Spath [detail]	Prag : In Kommiss. bei Karl Barth, 1802		

Obrázek č. 2: Digitální knihovna EOD ve VKOL.

V digitální knihovně Vědecké knihovny v Olomouci je aktuálně 290 knih digitalizovaných v rámci EOD. Zájemci o staré tisky a literaturu 19. a počátku 20. století mohou sledovat již zmíněné sociální služby nebo přímo stránky příslušných knihoven.

EOD – DIGITIZATION ON DEMAND THREE YEARS LATER

Summary: From 2009 is Olomouc Research Library part of project EOD with digitization service EOD. The article is describing as it is growing up. There is 30 institutions from 12 european countries providing EOD service. Informations about EOD you can see also on Facebook, Twitter and Wikipedia. On project web sites www.books2ebooks.eu you can find EOD search engine, which makes currently available over 3 millions records from 20 libraries - giving direct access to already digitised items as well as books offered for digitisation on demand.

However, only a part of all records available for the EOD service have been ingested into the search engine so far. To order also the other items for digitisation, customer has to visit individual catalogues of the participating libraries.

Key words: EOD, e-books, digitization, electronic books, digization on demand.